ΕΛΕΝΗ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΝΑ ΧΡΥΣΟ ΔΟΥΚΑΤΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΟΝΕΔΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΕΛΕΝΗ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ένα χρυσό δουκάτο για τον Μονέδα

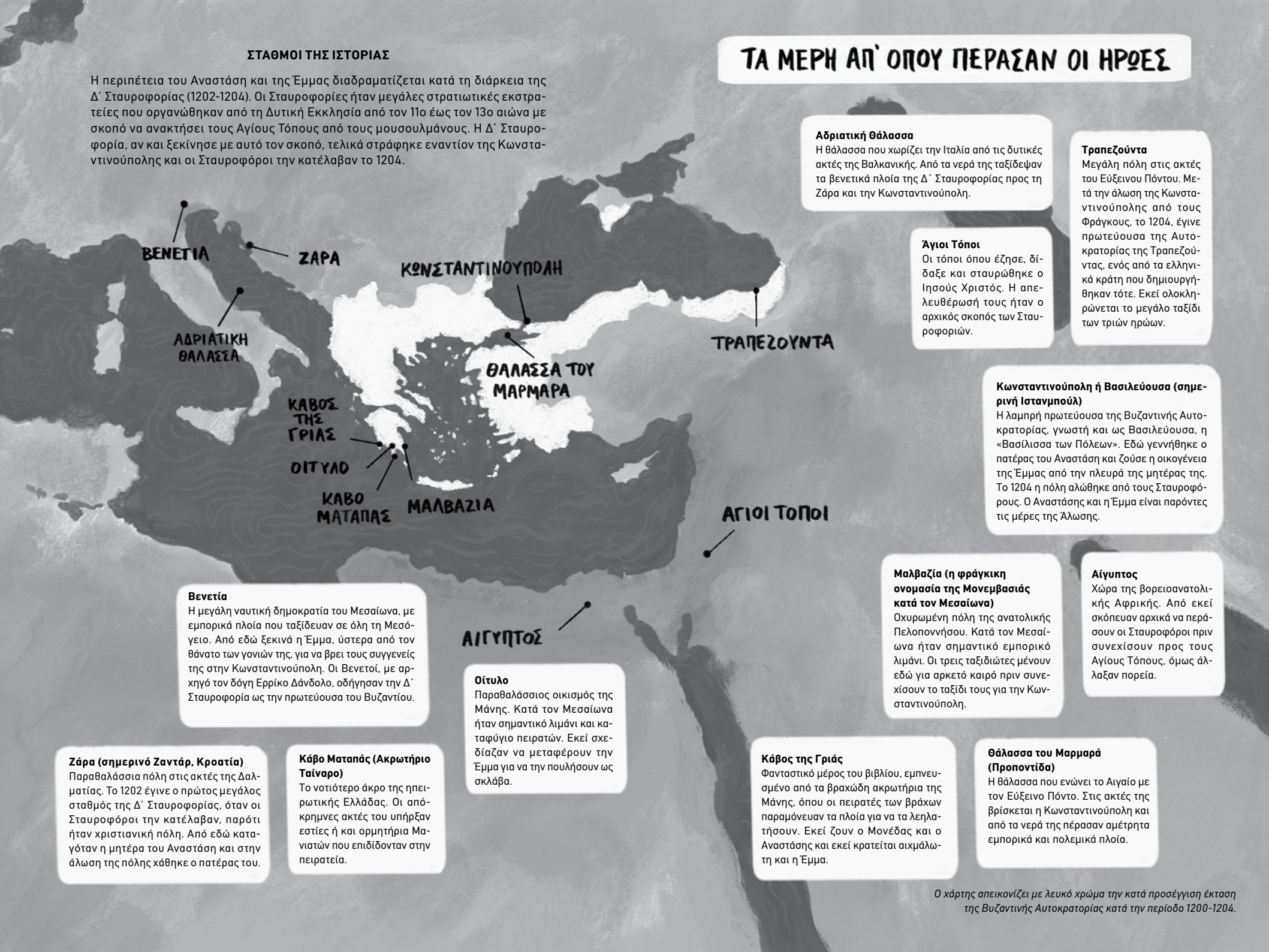
ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η περιπέτεια του Αναστάση και της Έμμας διαδραματίζεται κατά τη διάρκεια της Δ΄ Σταυροφορίας (1202-1204). Οι Σταυροφορίες ήταν μεγάλες στρατιωτικές εκστρατείες που οργανώθηκαν από τη Δυτική Εκκλησία από τον 11ο έως τον 13ο αιώνα με σκοπό να ανακτήσει τους Αγίους Τόπους από τους μουσουλμάνους. Η Δ΄ Σταυροφορία, αν και ξεκίνησε με αυτό τον σκοπό, τελικά στράφηκε εναντίον της Κωνσταντινούπολης και οι Σταυροφόροι την κατέλαβαν το 1204.

ΤΑ ΜΕΡΗ ΑΠ' ΟΠΟΥ ΠΕΡΑΣΑΝ ΟΙ ΗΡΩΕΣ

Αδριατική Θάλασσα
Η θάλασσα που χωρίζει την Ιταλία από τις δυτικές ακτές της Βαλκανικής. Από τα νερά της ταξίδεψαν τα βενετικά πλοία της Δ΄ Σταυροφορίας προς τη Ζάρα και την Κωνσταντινούπολη.

Άγιοι Τόποι
Οι τόποι όπου έζησε, δίδαξε και σταυρώθηκε ο Ιησούς Χριστός. Η απελευθέρωσή τους ήταν ο αρχικός σκοπός των Σταυροφοριών.

Τραπεζούντα
Μεγάλη πόλη στις ακτές του Εύξεινου Πόντου. Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους, το 1204, έγινε πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας, ενός από τα ελληνικά κράτη που δημιουργήθηκαν τότε. Εκεί ολοκληρώνεται το μεγάλο ταξίδι των τριών ηρώων.

Κωνσταντινούπολη ή Βασιλεύουσα (σημερινή Ιστανμπούλ)
Η λαμπρή πρωτεύουσα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, γνωστή και ως Βασιλεύουσα, η «Βασίλισσα των Πόλεων». Εδώ γεννήθηκε ο πατέρας του Αναστάση και ζούσε η οικογένεια της Έμμας από την πλευρά της μητέρας της. Το 1204 η πόλη αλώθηκε από τους Σταυροφόρους. Ο Αναστάσης και η Έμμα είναι παρόντες τις μέρες της Άλωσης.

Μαλβαζία (η φράγκικη ονομασία της Μονεμβασιάς κατά τον Μεσαίωνα)
Οχυρωμένη πόλη της ανατολικής Πελοποννήσου. Κατά τον Μεσαίωνα ήταν σημαντικό εμπορικό λιμάνι. Οι τρεις ταξιδιώτες μένουν εδώ για αρκετό καιρό πριν συνεχίσουν το ταξίδι τους για την Κωνσταντινούπολη.

Αίγυπτος
Χώρα της βορειοανατολικής Αφρικής. Από εκεί σκόπευαν αρχικά να περάσουν οι Σταυροφόροι πριν συνεχίσουν προς τους Αγίους Τόπους, όμως άλλαξαν πορεία.

Βενετία
Η μεγάλη ναυτική δημοκρατία του Μεσαίωνα, με εμπορικά πλοία που ταξίδευαν σε όλη τη Μεσόγειο. Από εδώ ξεκινά η Έμμα, ύστερα από τον θάνατο των γονιών της, για να βρει τους συγγενείς της στην Κωνσταντινούπολη. Οι Βενετοί, με αρχηγό τον δόγη Ερρίκο Δάνδολο, οδήγησαν την Δ΄ Σταυροφορία ως την πρωτεύουσα του Βυζαντίου.

Οίτυλο
Παραθαλάσσιος οικισμός της Μάνης. Κατά τον Μεσαίωνα ήταν σημαντικό λιμάνι και καταφύγιο πειρατών. Εκεί σχεδίαζαν να μεταφέρουν την Έμμα για να την πουλήσουν ως σκλάβα.

Ζάρα (σημερινό Ζαντάρ, Κροατία)
Παραθαλάσσια πόλη στις ακτές της Δαλματίας. Το 1202 έγινε ο πρώτος μεγάλος σταθμός της Δ΄ Σταυροφορίας, όταν οι Σταυροφόροι την κατέλαβαν, παρότι ήταν χριστιανική πόλη. Από εδώ καταγόταν η μητέρα του Αναστάση και στην άλωση της πόλης χάθηκε ο πατέρας του.

Κάβο Ματαπάς (Ακρωτήριο Ταίναρο)
Το νοτιότερο άκρο της ηπειρωτικής Ελλάδας. Οι απόκρημνες ακτές του υπήρξαν εστίες ή και ορμητήρια Μανιατών που επιδίδονταν στην πειρατεία.

Κάβος της Γριάς
Φανταστικό μέρος του βιβλίου, εμπνευσμένο από τα βραχώδη ακρωτήρια της Μάνης, όπου οι πειρατές των βράχων παραμόνευαν τα πλοία για να τα λεηλατήσουν. Εκεί ζουν ο Μονέδας και ο Αναστάσης και εκεί κρατείται αιχμάλωτη και η Έμμα.

Θάλασσα του Μαρμαρά (Προποντίδα)
Η θάλασσα που ενώνει το Αιγαίο με τον Εύξεινο Πόντο. Στις ακτές της βρίσκεται η Κωνσταντινούπολη και από τα νερά της πέρασαν αμέτρητα εμπορικά και πολεμικά πλοία.

Ο χάρτης απεικονίζει με λευκό χρώμα την κατά προσέγγιση έκταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας κατά την περίοδο 1200-1204.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Οι πειρατές των βράχων 13
2. Λάφυρα κάτω απ' τη βροχή 20
3. Τελώνια της νύχτας 31
4. Ένα σπασμένο λαγήνι 39
5. Κανείς δεν αξίζει, αν δεν μπορεί να κρατήσει τον λόγο του 43
6. Σουζάνα 49
7. Servus parvus 56
8. Σουζάνα η κλέφτρα 65
9. Μπουνάτσα μες στον χειμώνα 73
10. Χωρίς σχέδιο 78
11. Κρυψώνα, όπως χρυσάφι 84
12. Σουζάνα, τώρα θα παίξουμε. 87
13. Φωλιές γλάρων και λευκό φως. 93
14. Με το πανί και τα κουπιά 99
15. Μπουρίνι 109

16. Συνάντηση στην ερημιά 114
17. Μια βάρκα γεμάτη δουκάτα; 119
18. Μοναστήρι στα χαλάσματα. 124
19. Εκεί που δε θα ξαναγύριζε ποτέ 132
20. Φωλιά για κυνηγημένους 138
21. Παλιά μονοπάτια ξεχασμένα 143
22. Μέσα από στάχτες 147
23. Βιβλία στα χαλάσματα. 151
24. Άσε τα παιδιά, εγώ θα σου πω 157
25. Δρόμος κάτω από τη βροχή 165
26. Πώς ένα χρυσό δουκάτο γίνεται καπνός 173
27. Μέρες του χειμώνα 182
28. Στο πλοίο για τη Βασιλεύουσα. 188
29. Στα τείχη της Πόλης ο εχθρός 195
30. Μια πόλη περιμένει τον χαμό της 206
31. Σταυροφόροι χωρίς σταυρό 209
32. Αφού περάσετε τον ναό της Σοφίας του Θεού... . . 214
33. Το τελευταίο πλοίο για την Τραπεζούντα 226
34. Επίλογος 233

1

Οι πειρατές των βράχων

Το αγόρι μάζεψε στο στήθος τα ξυλιασμένα πόδια του. Στο πάτωμα μπροστά στο παράθυρο έμπαζε από παντού. Το βουητό της θάλασσας έφτανε ως ψηλά στην κορυφή του γκρεμού τραντάζοντας το πέτρινο καλύβι. Η μέρα είχε ξημερώσει με έναν ουρανό γκρίζο και βαρύ και το πέλαγος αφρισμένο ως εκεί που έφτανε το μάτι. Μέχρι που νύχτωσε, μαύρισαν όλα, τίποτε δεν ξεχώριζε πια. Το αγόρι κοίταζε μια το σκοτάδι μια τους άντρες που ήταν μαζεμένοι στο καλύβι που το 'χανε για καπηλειό. Δεν είχαν σταματήσει να βρίζουν την κακή τους τύχη. Κανονικά θα έπρεπε να χαίρονται – τέτοιες αφέγγαρες νύχτες με καταιγίδα περίμεναν πάντα· όμως το έμπα εκείνου του χειμώνα τούς είχε ξεγελάσει. Παρά την κακοκαιρία που κρατούσε μέρες, κανένα πλεούμενο δεν είχε αναζητήσει καταφύγιο στα νερά τους. Όποιο φως αχνόφεγγε νύχτα, όποιο πανί τύχαινε να ξεχωρίσει τη μέρα, αντί να πλησιάσει τη στεριά, μάκραινε, λες και μπορούσαν οι καπετάνιοι να καταλάβουν τι λέγανε τα θαλασσοπούλια που έκρωζαν θρηνητικά στις σπηλιές πάνω στα βράχια.

Μέσα στο καλύβι οι άντρες είχαν αρχίσει σιγά σιγά να σωπαίνουν. Το κρασί και το αναμμένο τζάκι τούς είχε νυστάξει, ήταν σκληρή ράτσα, ασυνήθιστη στη ζεστασιά και την καλοπέραση.

Ξαφνικά ένα σφύριγμα οξύ και πιο δυνατό απ' τους ήχους της θύελλας έσκισε τη νύχτα· οι άντρες γύρω απ' τη φωτιά πετάχτηκαν όρθιοι, μαχαίρια γυάλισαν στο μισοσκόταδο. Κι άλλο σφύριγμα. Κι άλλο.

—Πλεούμενο στα νερά μας!

Αυτοί που παραμόνευαν πάνω στα βράχια δεν έκαναν ποτέ λάθος. Ένας ένας οι άντρες άρχισαν να ξεκρεμάνε τις μπρούντζινες χύτρες που κρέμονταν στον τοίχο, τις βάλανε στο κεφάλι και βγήκανε τρέχοντας απ' το καλύβι.

Το αγόρι δεν είχε σαλέψει απ' τη θέση του.

—Σήκω, Αναστάση, τι κάθεσαι;

Ο Μονέδας το άρπαξε απ' τον ώμο. Κουτσός και με ένα μάτι, δεν μπορούσε ούτε να παραφυλάξει ούτε να τρέξει όπως οι υπόλοιποι άντρες ως τη ρίζα του γκρεμού, εκεί που η αφρισμένη θάλασσα δάγκωνε τα χαλίκια σ' ένα στενό κομμάτι στεριάς. Μπορούσε όμως να μετράει τα «χρυσά και τα ασημένια» και να κανονίζει τη μοιρασιά καλύτερα απ' τον καθένα. Δεν ήταν «καπετάνιος» με πυργόσπιτο στην κορυφή του γκρεμού, όμως όλοι τον υπολογίζανε. Ούτε «αφέντης» ήτανε κανενός (έτσι κι αλλιώς δε χωρούσε τους αφέντες εκείνος ο τόπος), εκτός του παιδιού με τα ξυλιασμένα ξυπόλυτα πόδια που δεν έλεγε να τα κουνήσει, καρφωμένο, λες, μπροστά στο μοναδικό παράθυρο.

—Σήκω απάνω, βρε!

Ο Μονέδας έδωσε στο αγόρι μια σπρωξιά. Το αδύνατο σώμα του παιδιού, όλο νεύρο, δεν έχασε την ισορροπία του, παρά έκανε κάτι σαν βήμα στο κενό πριν προσγειωθεί μπροστά στη φωτιά.

—Πάρε ένα αναμμένο κλαδί. Γρήγορα!

Υπάκουσε.

—Βάλ' το κάτω από μια κανάτα μη μας σβήσει!

Τα ξύλινα ράφια πάνω απ' τη φωτιά ήταν άδεια, κάτι χωμάτινες κανάτες είχαν απομείνει μονάχα· τα βαριά μπρούντζινα κατσαρολικά, αυτά που μπορούσαν να αντέξουν το χτύπημα μιας σπαθιάς προστατεύοντας το κεφάλι, είχαν εξαφανιστεί.

Ο Μονέδας τράβηξε προς την πόρτα βαδίζοντας όσο πιο γρήγορα μπορούσε με το σακατεμένο του πόδι και βγήκε στη βροχή χωρίς να κοιτάξει πίσω του – ήξερε ότι το αγόρι θα τον ακολουθούσε.

Στο μαντρί ο άνεμος τράνταζε δυνατά το καραβόπανο με το οποίο ήταν σκεπασμένη η ξερολιθιά, όμως δεν ήταν το δικό του πλατάγισμα που είχε αναστατώσει τα λιγοστά κατσίκια. Ήταν τα σφυρίγματα και οι φωνές, οι πέτρες που κατρακυλούσαν απ' το γρήγορο κατέβασμα πολλών ανθρώπων προς τη θάλασσα.

—Σώνε, αργήσαμε!

Το αγόρι είδε φωτάκια να κινούνται στην πλαγιά, άρα κάποιοι τους είχαν προλάβει. Ο Μονέδας άρπαξε ένα κατσίκι και το ακινητοποίησε ανάμεσα στα πόδια του. Τα είχε και τα δυο, αν και το ένα ήταν ολότελα σακατε-

μένο, όμως είχε γλιτώσει το ξυλοπόδαρο· ένας γιατρός Γενοβέζος τον είχε φροντίσει, έτυχε να είναι ανάμεσα στους αιχμαλώτους που πιάσανε σ' εκείνο το ρεσάλτο που τραυματίστηκε.

—Φέρε το σκοινί! Εδώ, βόηθα να το δέσουμε! Σφίξ' το γερά!

Το αγόρι συνέχισε να υπακούει.

—Άναψ' το τώρα και πιάσε το επόμενο!

Ο άντρας άφησε ελεύθερο το κατσίκι, εκείνο κατατρομαγμένο πετάχτηκε έξω απ' το μαντρί, ο αναμμένος δαυλός που ήταν δεμένος στα κέρατά του έφεγγε τη βροχή. Το κατσίκι χύθηκε να τρέχει στην πλαγιά, ένα ακόμη φως από εκείνα που όλο και πλήθαιναν πάνω στα βράχια.

Το μεγάλο ιστιοφόρο έπλεε στο αφρισμένο πέλαγος. Είχε σπασμένο το ένα του κατάρτι. Τα άλλα δύο μια χάνονταν μια εμφανίζονταν στην κορφή των κυμάτων – οι ναύτες του αγωνίζονταν να το ταξιδέψουν με σκισμένα πανιά.

—Καλός ο καπετάνιος, καλός!

Ο Μονέδας τέντωσε στη βροχή το πιγούνι του με την αναμαλλιασμένη γκρίζα γενειάδα.

—Όμως ο Κάβος της Γριάς καλύτερος! συμπλήρωσε.

Ο σεβασμός ναυτικού προς ναυτικό είχε δώσει τη θέση του στην ικανοποίηση εκείνου που ξέρει ότι έχει το απάνω χέρι. Ο καπετάνιος του ιστιοφόρου ήταν πράγματι καλός, όπως είχε πει ο Μονέδας, δεν τον είχε βάλει κάτω η θύελλα, πάλευε μαζί της κι όλο πλησίαζε στη

στεριά οδηγώντας το σκαρί προς τα διάσπαρτα φώτα μπροστά του. Δεν έμενε παρά να περάσει το ακρωτήρι, τον Κάβο της Γριάς. Μετά θα αναλάβαιναν τα βράχια τα κρυμμένα κάτω απ' τα κύματα. Κανένα μεγάλο πλοίο δεν μπορούσε να περάσει ανάμεσά τους. Το σκοτάδι και τα αναμμένα δαδιά στα κέρατα των κατσικιών σκορπισμένα σε ολόκληρη την πλαγιά, σημάδι πως πλησίαζε τάχα σε φιλόξενη στεριά, θα τον είχαν ξεγελάσει.

—Όρτσα, βρεεεε!

Αν δεν ήταν η θύελλα, η φωνή του Μονέδα μπορεί και να 'φτανε από την κορυφή του γκρεμού ως τον καπετάνιο του ιστιοφόρου – τόσο δυνατή ήταν. Όλα μπορούσαν να συμβούν την τελευταία στιγμή. Για παράδειγμα, να παρασύρει ο άνεμος το ιστιοφόρο πίσω στα ανοιχτά παρά τις προσπάθειες του καπετάνιου του ή να σκεφτεί ο ίδιος πως τραβούσε στο άγνωστο, να κοιτάξει άλλη μια φορά τους ναυτικούς χάρτες του και να αλλάξει πορεία προς το ανοιχτό πέλαγος. Όμως το μεγάλο ιστιοφόρο, πληγωμένο απ' την καταιγίδα, συνέχιζε να πλέει προς τη στεριά μέχρι που μπήκε στα νερά του όρμου προσπερνώντας το ακρωτήρι. Τώρα πια δεν μπορούσε να κάνει πίσω.

—Τράβα μέσα, Αναστάση, και φέρε τα χαρτιά και τα μελάνια μου! Έχουμε δουλειά!

Στο μεταξύ το ιστιοφόρο έκανε έναν ελιγμό. Ο καπετάνιος του είχε αποφασίσει αυτή την κίνηση μάλλον από ένστικτο, αφού δεν υπήρχε ναυτικός χάρτης να τον καθοδηγήσει απ' τη στιγμή που μπήκε στον όρμο. Δεύτερος ελιγμός.

—Τι διάολο;

Η απορία του Μονέδα δεν κράτησε περισσότερο από μια στιγμή. Ένα κύμα σήκωσε ψηλά το πλοίο, η καρίνα του ξεχώρισε πάνω απ' τους αφρούς, για να χαθεί ξανά ανάμεσά τους. Ο δυνατός κρότος καθώς έπεφτε στα κρυμμένα βράχια έφτασε ως την κορφή του γκρεμού. Το φως απ' το φανάρι στο μεσιανό κατάρτι του έφεξε για λίγο, φιγούρες ανθρώπων προσπαθούσαν να κρατηθούν στο κατάστρωμα καθώς το τσακισμένο σκάφος έγερνε όλο και περισσότερο μέχρι που το σκέπασαν τα κύματα. Τώρα πια όσοι βρίσκονταν στη στεριά δεν μπορούσαν να ξεχωρίσουν πολλά πράγματα, μονάχα τη βαριά σκιά του μισοβυθισμένου πλοίου και τα ουρλιαχτά εκείνων που είχαν την ατυχία να βρίσκονται πάνω του.

Τα φώτα στη στενή λουρίδα ακρογιαλιάς κάτω απ' τον γκρεμό είχαν λιγοστέψει, οι περισσότεροι είχαν σπρώξει κιόλας τις βάρκες στη θάλασσα. Τα φανάρια στην πλώρη της καθεμιάς χάραζαν δρόμους στο σκοτάδι καθώς κατευθύνονταν προς το ναυαγισμένο πλοίο.

Ο Μονέδας άφησε πρώτος το παρατηρητήριό του.

—Αναστάση!

Γύρισε και είδε το αγόρι να στέκεται ασάλευτο. Κρατούσε αγκαλιά το σιδερένιο κουτί με τα χαρτιά και τα μελάνια. Το τρίχινο τσουβάλι που το προστάτευε απ' τη βροχή είχε γλιστρήσει απ' το κεφάλι του και βρεχόταν.

—Κουνήσου, θα τσακιστώ, πανάθεμά σε!

Το παιδί τον πρόφτασε στην αρχή του στενού μονο-

πατιού που οδηγούσε στη θάλασσα. Ο Μονέδας άρπαξε τον ώμο του με το ένα χέρι, με το άλλο έσφιγγε το δεκανίκι. Άρχισαν να κατηφορίζουν μαζί τον γκρεμό. Κάτω στη θάλασσα τα φώτα από τις βάρκες είχαν κάνει κύκλο γύρω απ' το ναυαγισμένο πλοίο.

Ένα χρυσό δουκάτο για τον Μονέδα

Ελένη Δικαίου

Έτος 1200, στη Μάνη. Κατσίκες με αναμμένους δαυλούς στα κέρατά τους αποπροσανατολίζουν τα πλοία και τα στέλνουν να τσακιστούν πάνω στα βράχια. Εκεί παραμονεύουν πειρατές της στεριάς με σκοπό να τα λεηλατήσουν. Ο Αναστάσης και η Έμμα έχουν την ατυχία να βρίσκονται σε δύο από αυτά τα πλοία, πριν καταλήξουν ο πρώτος παραγιός του πειρατή Μονέδα και η δεύτερη ανάμεσα στους αιχμαλώτους που προορίζονται για τα σκλαβοπάζαρα. Μέχρι τη στιγμή που βρίσκουν την ευκαιρία να το σκάσουν. Τι είναι άραγε αυτό που κάνει τον Μονέδα να ακολουθήσει τους δύο μικρούς δραπέτες;

Από τα άγρια βράχια της δυτικής Μάνης ως την Κωνσταντινούπολη, την ώρα που η Δ΄ Σταυροφορία σαρώνει τον κόσμο γύρω τους, τρεις άνθρωποι –και μία μαϊμού– ξεκινούν ένα ταξίδι γεμάτο κινδύνους, ανατροπές και απρόσμενες συμμαχίες. Ένα ταξίδι που θα τους οδηγήσει πολύ πιο μακριά απ' όσο είχαν ποτέ φανταστεί.

Εικονογράφηση εξωφύλλου: Θέντα Μιμηλάκη

10+ **Συλλογή περιστέρια**

Ιστορία, ταξίδι, φιλία, ταυτότητα, ελευθερία

ISBN 978-618-07-1743-3

Βοηθ. κωδ. μηχ/σης **15743**